

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาชนิดหาความสัมพันธ์ (Descriptive Correlation Research) เพื่อศึกษาสัมพันธ์ภาพผู้สูงอายุกับเพื่อนร่วมสถานสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ และญาติ และระดับความพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธ์ภาพผู้สูงอายุกับเพื่อนร่วมสถานสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ และญาติ และระดับความพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ เชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2546 ถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 จำนวน 71 ราย โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และกำหนดคุณสมบัติดังนี้ คือ 1) เป็นผู้ที่ไม่มีปัญหาเรื่องความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Function) ด้วยการใช้แบบคัดกรองภาวะสมองเสื่อม (Chula Mental Test, CMT) (แสดงในภาคผนวก ก) ซึ่งพัฒนาโดยสุทธิชัย จิตะพันธ์กุล (2542) โดยคะแนนการทดสอบสูงกว่า 15 คะแนน 2) สามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้ดี 3) ให้ความร่วมมือและยินยอมให้สัมภาษณ์ด้วยความสมัครใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 เป็นการวัดสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนร่วมสถานสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ ญาติ ใช้แบบประเมินการการคบหาสมาคมซึ่งมีจำนวน 20 ข้อทั้งด้านบวกและลบโดย ศรีเรือน แก้วกังวาล (ม.ป.ป.) เป็นผู้สร้างเพื่อใช้สำหรับผู้สูงอายุและสร้างจากลักษณะคุณภาพของสัมพันธ์ภาพต่างๆที่มีค่าและประโยชน์ต่อผู้สูงอายุด้านต่างๆ ดังนี้ ความรักใคร่ผูกพัน ภาวะสื่อสารได้เข้าใจ การเปิดเผยซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจ ความเหมือนกัน ความรู้สึกสนิทสนม ความรู้สึกสุขร่วมทุกข์ การยกย่องซึ่งกันและกัน การพึ่งพาอาศัยกันและกัน และ ความเห็นใจและเข้าใจกันและกัน ส่วนที่ 3 แบบทดสอบการมองตนเองในปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบวัดความพอใจในชีวิต Life Satisfaction Index A (LSIA) โดยศรีเรือน แก้วกังวาล (ม.ป.ป.)

เป็นผู้แปลและเรียบเรียงจาก แบบทดสอบ LSIA ที่สร้างขึ้นโดย Neugarten และคณะ ปี 1961 โดยใช้ชื่อแบบทดสอบว่า “การมองตนเองในปัจจุบัน” เพราะต้องการให้ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ต้องระวังในการตอบแบบสอบถามเกินไป มีจำนวน 18 ข้อ จัดกลุ่มได้ 3 กลุ่มคือ ความมีชีวิตชีวา ความรู้สึกว่าคุณประสบความสำเร็จในชีวิตในส่วนที่ 2 และ 3 นั้น มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือแบบประเมินการคบหาสมาคม ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบการคบหาสมาคมเพื่อวัดระดับสัมพันธภาพ เจ้าหน้าที่ เพื่อนร่วมสถานสงเคราะห์ และญาติเท่ากับ .81, .85 และ .72 ตามลำดับในส่วนแบบวัดความพอใจในชีวิตผู้วิจัยไม่ได้ทดสอบความเชื่อมั่น เนื่องจากได้มีผู้ทำการทดสอบได้หาค่า Reliability ของคนไทย โดยใช้สูตร Kuder-Richardson Formula 21 ได้ค่า .86 จึงสามารถนำมาใช้กับผู้สูงอายุได้ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้สูงอายุมีระดับสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมสถานสงเคราะห์ อยู่ในระดับพอใช้ ระดับสัมพันธภาพกับเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับพอใช้ ระดับสัมพันธภาพกับญาติอยู่ในระดับพอใช้
2. ผู้สูงอายุมีความพอใจในชีวิตระดับต้องปรับปรุง
3. จากการทดสอบสถิติหาค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัย ดังนี้คือ สมมุติฐานที่ 1 สัมพันธภาพผู้สูงอายุกับเพื่อนร่วมสถานสงเคราะห์มีความสัมพันธ์กับความพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ สมมุติฐานที่ 2 สัมพันธภาพผู้สูงอายุกับเจ้าหน้าที่มีความสัมพันธ์กับความพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ และสมมุติฐานที่ 3 สัมพันธภาพผู้สูงอายุกับญาติมีความสัมพันธ์กับความพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพผู้สูงอายุและเพื่อนร่วมสถานสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความพอใจในชีวิต โดยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของผู้สูงอายุกับเพื่อนร่วมสถานสงเคราะห์และความพอใจในชีวิตในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) และ ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของผู้สูงอายุกับเจ้าหน้าที่และความพอใจในชีวิตในระดับน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) นอกจากนี้พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของผู้สูงอายุกับญาติและความพอใจในชีวิตอย่างมีนัยสำคัญ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในการกำหนดแนวทางส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและความพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์
2. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุโดยการส่งเสริมสัมพันธภาพของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ และกับเจ้าหน้าที่

การนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ด้านสัมพันธภาพของผู้สูงอายุกับเพื่อนร่วมสถานสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่ควรส่งเสริมหรือเอื้ออำนวยให้การทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้นขึ้น โดยมุ่งลดปัญหาด้านการติดต่อสื่อสารต่างๆ ให้น้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นใส่แว่นตาตามความเหมาะสมของสายตา เครื่องช่วยฟังกรณีมีปัญหาเรื่องการได้ยิน เนื่องจากจะเป็นอุปสรรคต่อการเกิดสัมพันธภาพ เจ้าหน้าที่ควรแสดงออกให้ผู้สูงอายุทราบว่าเข้าใจถึงความรู้สึกต่างๆ ของผู้สูงอายุ ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือด้วยความนุ่มนวล ตลอดจนให้ข้อมูล คำปรึกษาต่างๆ เพื่อลดช่องว่างระหว่างผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้ครอบครัวให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สูงอายุมากขึ้นเพื่อลดความเคยชินว่าเมื่อเข้าสู่สถาบันแล้วครอบครัวไม่จำเป็นต้องมีบทบาทรับผิดชอบอีกต่อไป นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้สร้างสัมพันธภาพที่ดี กับผู้สูงอายุร่วมสถานสงเคราะห์เดียวกันและเจ้าหน้าที่ รวมทั้งฝึกทักษะมนุษยสัมพันธ์โดยอาศัยนักจิตวิทยาซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยตรง ให้ความช่วยเหลือด้านนี้ได้
2. ด้านความพอใจในชีวิต เนื่องจากข้อจำกัดหลายๆ ประการส่วนใหญ่ไม่มีสถาบันใดจะจัดบริการได้สมบูรณ์แบบ อันเนื่องมาจากการขาดแคลนงบประมาณ กำลัง ปัจจัยและบริการจากรัฐที่จะสนองตอบ ประกอบกับความคาดหวังของผู้สูงอายุ เมื่อเข้ามาสถานสงเคราะห์แล้วเคยชินกับการเป็นผู้ขอรับบริการจนไม่อยากพึ่งพาตนเอง เนื่องจากมีความคิดว่าเป็นหน้าที่ของรัฐและสังคมที่ต้องให้การช่วยเหลือเกื้อกูลในฐานะที่รู้สึกว่าคุณเป็นผู้ด้อยโอกาส ผู้วิจัยเสนอแนะว่าส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้ ลดความเคยชินว่าความพอใจชีวิตเป็นหน้าที่ของสถาบัน และให้

ผู้สูงอายุเอง ครอบครัว เข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา โดยใช้ครอบครัวและสังคมเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือความพอใจในชีวิต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ

1. ควรมีการศึกษาหาประสิทธิภาพของการส่งเสริมความพอใจในชีวิตให้กับผู้สูงอายุจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นโดยการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์กับผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่
2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความพอใจในชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ การมีงานอดิเรก ลักษณะบุคลิกภาพ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ โดยให้ครอบครัว เข้ามามีบทบาทรับผิดชอบ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่อาศัยในสถานสงเคราะห์ สถานที่สัมภาษณ์นั้นเป็นบริเวณอาคารที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุก็ต้องอยู่บริเวณที่ตนเองเคยนั่งประจำบางครั้งผู้สูงอายุรอบข้างอาจเข้ามาได้ถาม และธรรมชาติผู้สูงอายุมักชอบเล่าความหลัง ทำให้ต้องใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุควรวางแผนช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มากขึ้น เพื่อให้แผนเป็นไปตามกำหนด